

Geachte staatsraad en andere lezers,

De eerste keer dat ik dit wetsvoorstel las, leek mij de meest waarschijnlijke optie dat dit een vergissing moest zijn. Mij overviel zelfs een gevoel van plaatsvervangende schaamte. Er zijn landen in Europa en elders op de wereld die vele malen korter een democratie zijn die het wel lukt om een goede regeling voor thuisonderwijs op te stellen, waarom lukt dit in Nederland dan niet?

In andere reacties is al duidelijk aangegeven wat er allemaal niet klopt aan dit wetsvoorstel. Ik verwijst hiervoor met name naar de reactie van de NVvTO. Ik ga daarom niet uitgebreid in op wat er allemaal niet klopt aan dit wetsvoorstel. Ik zal ingaan op hoe we in deze situatie zijn terecht gekomen en met die kennis hopelijk een weg er uit kunnen vinden.

Waarom is er een wijziging van de leerplichtwet op het gebied van thuisonderwijs nodig? Deze is nodig om twee redenen:

1. de huidige leerplichtwet biedt geen goede mogelijkheid tot het geven en ontvangen van onderwijs buiten scholen.
2. er is een groeiend verlangen van ouders en kinderen om onderwijs te verzorgen buiten scholen.

Waarom biedt de huidige leerplichtwet geen goede mogelijkheid tot het geven van thuisonderwijs? Zowel de leerplichtwet 1900 als het wetsontwerp leerplichtwet 1968 kenden de mogelijkheid tot het geven van thuisonderwijs, toen nog huisonderwijs genoemd. De toenmalige staatssecretaris van onderwijs Grosheide schreef hier over in de memorie van antwoord bij het wetsontwerp: *"Ondanks het geringe aantal gevallen van huisonderwijs meent de ondertekende, dat er niet voldoende reden is deze mogelijkheid te laten vervallen. De zorg voor de opvoeding van het kind is in de eerste plaats een taak van de ouders. Daaruit volgt, dat, wanneer deze om welke reden dan ook de voorkeur geven aan huisonderwijs en dit onderwijs aan redelijke eisen voldoet, de overheid met deze voorkeur, zo enigszins mogelijk, rekening moet houden."* Waarom is die mogelijkheid uit dan toch uit de leerplichtwet gehaald? De belangrijkste reden hiervoor was dat het onderwijs aan schipperskinderen tot dan toe heel slecht geregeld was. Een van de oplossingen om dit te verhelpen die de staatssecretaris van onderwijs hiervoor zag was het aanbieden van schriftelijk afstandsonderwijs vallend onder het (t)huisonderwijs. De schippers en reders verwierpen deze oplossing geheel, ook als deeloplossing, en zagen andere oplossingen voor dit probleem: uitbreiding en oprichting van schippersinternaten en vestiging van de schippersgezinnen aan wal. Vooral de reders waren om economische redenen een sterk voorstander van de tweede oplossing. De schippersgezinnen voelden zich om diverse redenen sterk achtergesteld bij de rest van de bevolking en wilden op geen enkele manier met een mogelijk mindere regeling afgescheept worden. Om hun doel te bereiken zetten zij een grote, sterke lobby op. Om de overheid te dwingen financieel bij te dragen bij de oplossingen van de binnenvaartlobby werden alle alternatieven zo negatief mogelijk belicht. Zo werden onder andere twijfelachtige onderzoeken opgevoerd die een negatief verband legden tussen (t)huisonderwijs en sociaal emotionele ontwikkeling. Misschien gold dat in die tijd voor schipperskinderen met schriftelijk

afstandsonderwijs aan boord, maar niet voor thuisonderwijs tegenwoordig, waar talloze fysieke en virtuele interactiemogelijkheden zijn met andere kinderen en volwassenen. Door deze lobby zijn andere belangengroepen die geen sterke lobby konden opzetten ondergesneeuwd. Om het in perspectief te zetten, in 1965 waren er 4500 leerplichtige schipperskinderen en 43 vrijstellingen wegens voldoende huisonderwijs of inrichtingsbezwaren. Nu het onderwijs aan schipperskinderen goed geregeld is, is de reden voor deze lobby voor beperking van thuisonderwijs vervallen. Voor kinderen met ouders met andere rondtrekkende beroepen, zoals bij circus en kermis, is de schade later nog hersteld met Leerplichtwet artikel 5a, maar voor gezinnen die thuisonderwijs willen geven is dit nog steeds niet gebeurd. Wat houdt dit herstel tegen? Het lijkt er sterk op dat er op de achtergrond nog steeds een lobby actief is tegen thuisonderwijs, gezien de reacties, waarschijnlijk uit angst voor bedreiging van het status quo.

Omdat het artikel dat voorzag in het (t)huisonderwijs in een amendement van de tweede kamer uit de wet gehaald is, en dus een wetsontwerp met dat artikel ter toetsing is voorgelegd aan de Raad van State, heeft er nooit een goede toetsing door de Raad van State plaats gevonden of een leerplichtwet zonder een goede mogelijkheid tot (t)huisonderwijs wel aan de grondwet zou voldoen. Indien mogelijk zou deze fundamentele toetsing alsnog plaats moeten vinden, nog voor de toetsing van dit wetsontwerp.

Het artikel wat nu voor de mogelijkheid tot het geven van thuisonderwijs wordt gebruikt, was daar oorspronkelijk niet voor bedoeld. Al werd die mogelijkheid wel gezien bij de behandeling in de Tweede kamer van het eerdergenoemde amendement. Het wetsontwerp leerplichtwet 1968 kende een natuurlijk trap van keuzes volgend uit de vrijheid van godsdienst en onderwijs: openbaar onderwijs, bijzonder onderwijs, niet bekostigd onderwijs, huisonderwijs en als uiterste achtervang een vrijstelling wegens richtingsbezwaren. Je kunt als het ware het gat in de leerplichtwet nog zien zitten waar de mogelijkheid tot (t)huisonderwijs zat. Het is dan ook niet echt begrijpelijk dat, dat gat niet weer wordt opgevuld met een artikel dat thuisonderwijs goed regelt, maar wordt gekozen om een regeling te forceren in bestaande artikelen.

Waarom is er een groeiend verlangen van ouders en kinderen om onderwijs te verzorgen buiten scholen? In Finland is thuisonderwijs vrij toegestaan, maar komt nauwelijks voor. Het schoolonderwijs in Finland wordt als een van de besten in de wereld beschouwd. Er zijn daarom minder redenen voor gezinnen om het onderwijs zelf in te willen richten en het schoolonderwijs kan daar dus goed de concurrentie van thuisonderwijs aan. Het lijkt er sterk op dat in Nederland het omgekeerde het geval is; onderwijs dat vaak slecht aansluit bij de behoeften, daaruit volgend een groeiend verlangen naar thuisonderwijs bij gezinnen en een angst voor de concurrentie van thuisonderwijs door de reguliere onderwijsinstellingen. Een groot deel van de gezinnen die wel thuisonderwijs geven in Finland zijn afkomstig uit Zweden en zijn vandaar gevlucht toen thuisonderwijs in Zweden praktisch onmogelijk werd gemaakt. Zweeds is een van de officiële landstalen van Finland. Overeenkomstig, omdat hun vrijheid van godsdienst en onderwijs onder de huidige regels al ernstig beperkt wordt, zien ook geregeld Nederlandse thuisonderwijsgezinnen geen andere uitweg dan naar Vlaanderen te

vertrekken/vluchten. Goed schoolonderwijs hoeft niet bang te zijn voor een groei van thuisonderwijs.

Mijn betrokkenheid en expertise bij het onderwerp. Ikzelf werk al ruim tien jaar in het onderwijs als technisch onderwijsassistent voor de exacte vakken op diverse middelbare scholen voor VMBO-T, HAVO, VWO en Gymnasium, met diverse richtingen: algemeen bijzonder, protestant christelijk, openbaar, katholiek en antroposofisch. De scholen waren van elitair stedelijk tot egalitair dorps. Een aantal zaken die mij hierin zijn opgevallen die betrekking hebben het wetsontwerp en de toelichting:

- Algemeen bijzonder is niet hetzelfde als openbaar.
- De extra vrijheid die het bijzonder onderwijs heeft ten opzichte van openbaar onderwijs heeft een positieve invloed op het leerklimaat.
- Er is een mensvisie nodig als basis van het onderwijs. Openbaar onderwijs gaat uit van een bepaalde mensvisie die verschilt van mensvisies in diverse godsdienstige en filosofische levensbeschouwingen. Het is wel een mensvisie die zo weinig mogelijk strijdpunten heeft met het de meerderheid van de Nederlandse mensvisies, maar er zijn wel mogelijke strijdpunten.
- Er zijn diverse docenten die bevoegd, maar onbekwaam zijn en er zijn diverse docenten die on(der)bevoegd maar bekwaam zijn.
- Interactie tussen de leerlingen en dus sociaal emotionele ontwikkeling is ingeroosterd, buiten het speelkwartier en de pauzes is er nauwelijks ruimte voor.
- Buiten schooltijd hebben leerlingen ook nauwelijks tijd voor interactie en dus sociaal emotionele ontwikkeling, door de tijd die aan huiswerk en andere activiteiten besteed moet worden.
- Schoolkinderen hebben veel minder contact met kinderen buiten hun wijk of sociale cirkel dan thuis-onderwezen kinderen
- Ook zonder een (Nederlands) middelbareschooldiploma kun je nog heel wat bereiken, kijk maar naar onze koning.

Wij geven al geruime tijd thuisonderwijs aan onze twee kinderen. Onze oudste heeft een combinatie van uitdagingen waardoor hij maar plaatsbaar zou zijn op maar 3 scholen in Nederland, maar deze scholen zijn noch qua richting als qua inrichting passend en geen van allen op een redelijke afstand gelegen. Op een aan hem aangepaste manier kunnen wij hem binnen de rust van thuisonderwijs veel leren, want slim is hij wel. Maar voorspellen wat hij kan leren is al van dag tot dag moeilijk laat staan op een termijn van een of meerdere jaren. We kunnen leerdoelen stellen maar of we die ooit zullen bereiken en in welke mate is de vraag. Hem naar school sturen zou gelijkstaan aan zware kindermishandeling en onverenigbaar zijn met de zorgplicht die je hebt als ouder voor je kinderen.

Een grote diversiteit aan Nederlandse burgers is nodig om de toekomstige maatschappelijke verandering het hoofd te bieden, en thuisonderwijs kan daar een belangrijke taak in vervullen. Of anders gezegd beperking van de diversiteit in het onderwijs is een bedreiging voor de toekomst van Nederland.

Ik wens u veel moed en wijsheid toe.